

Melinda

MARC 21 –formaatti - uusia kenttiä ja käytäntöjä

Minna Kantanen
Kansalliskirjasto

Esityksen sisältö

- MARC 21 -formaatin päivitykset
- Syksyllä 2021 sovittuja uusia käytäntöjä ja soveltamisohjeita
 - Kielikoodien järjestys kentässä 041
 - Saavutettavuusominaisuudet kentissä 341 ja 532

MARC 21 –formaatin päivitykset

- Formaattia ylläpitää Kongressin kirjasto
- Päivitykset 2 kertaa vuodessa
- Tuorein päivitys kesäkuussa 2021 (Update 32)
- Tänä vuonna tulossa vielä toinen päivitys, jossa lisätään kesällä 2021 tehdyt muutokset

- Formaatti on käännetty suomeksi ja ruotsiksi
- Tiedotus formaattiasioista marc-listalla
 - [Liittymisohjeet](#)

Tuoreimmat muutokset formaatissa

- Update 32 julkaistiin kesäkuussa 2021
- Tulossa
 - muutoksia kenttien nimiin
 - tarkennuksia ohjeisiin
 - uusia kenttiä
- Käännökset tekeillä Kansalliskirjastossa
- Tiedotetaan, kun käännökset valmiita

Muutos kentän 041 ohjeisiin

Otetaan käyttöön MARC 21-formaatin ohje:

For works in multiple languages, the codes for the languages of the text are recorded in the order of their predominance in the text. If no language is predominant, the codes are recorded in English alphabetical order. [Ohjeteksti alkuperäisessä MARC 21 – formaattitekstissä](#)

Muutos sovellusohjeeseen:

Jos kielillä ei ole merkittävyysjärjestystä, suositusjärjestys on: *fin, swe, smi, eng, ger, fre, rus, spa, ita, por*.

→ **Jos kielillä ei ole merkittävyysjärjestystä, kielikoodit merkitään aakkosjärjestyksessä.**

Kielikoodien järjestys kentässä 041

- ✓ Kielikoodit tallennetaan merkittävyyssjärjestyksessä.
 - ✓ Merkittävin on kieli, joka on julkaisussa korostettuna, pääosassa tai jota on sivumäärällisesti eniten.
- ✓ **Jos kielillä ei ole merkittävyyssjärjестystä, kielikoodit merkitään aakkosjärjestyksessä.**
 - ✓ Videotallenteissa kielet voidaan merkitä julkaisussa olevassa järjestyksessä.

Esimerkkitapaus 041-kentästä

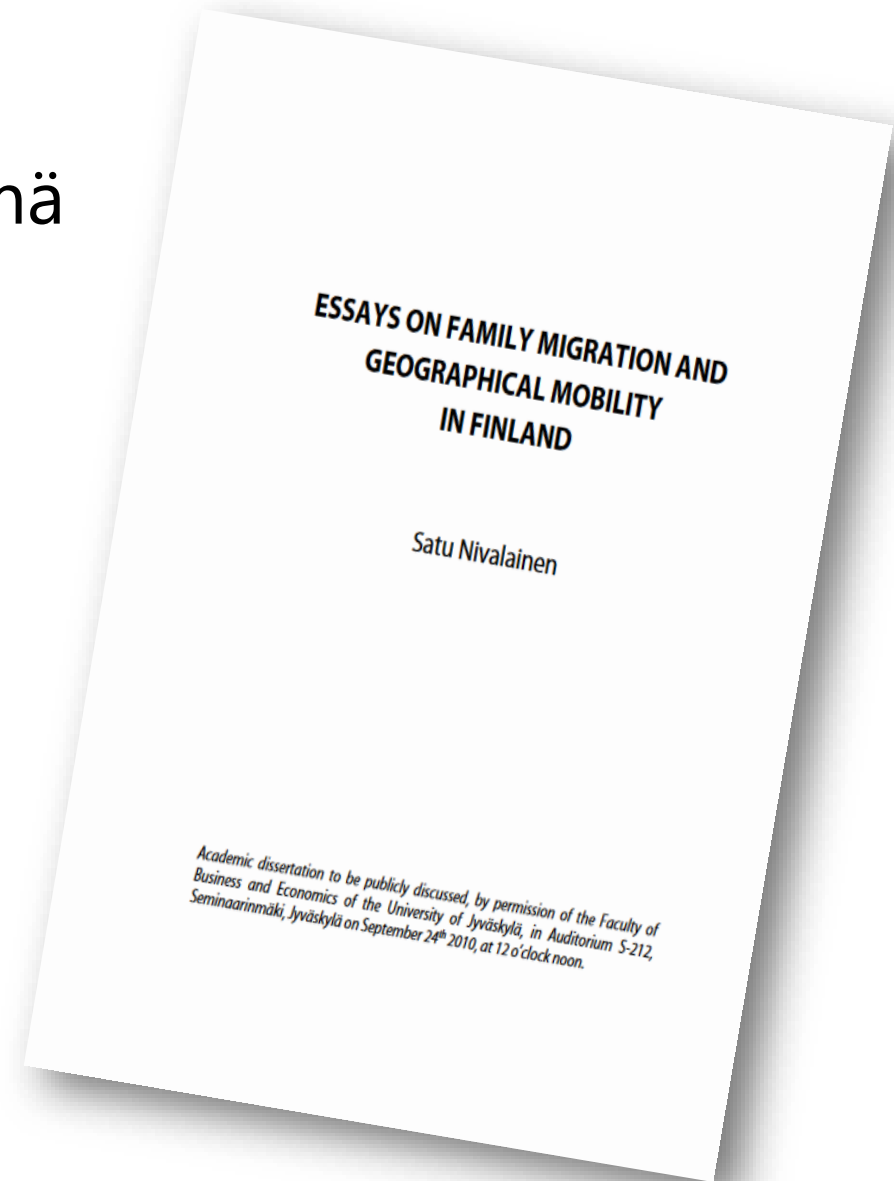
Julkaisussa englanninkielinen teksti ja tiivistelmä suomeksi ja englanniksi.

Vanha käytäntö:

041 \$a eng \$b fin \$b eng

Uusi käytäntö, jossa koodit aakkosjärjestyksessä:

041 \$a eng \$b eng \$b fin

Saavutettavuusominaisuuksien kuvailu

Taustaa

- MARC 21 -formaattiin lisättiin 2018 saavutettavuuskentät 341 ja 532.
- Kentät käännettiin lyhyesti suomeksi.
- Sovellusohjeita ei tehty, koska tarvetta käytölle ei ollut.
- Saavutettavuusominaisuuksien kuvailu nousi ajankohtaiseksi eri tahoilla 2020.
- 2021 KUMEA, Kansalliskirjasto ja Celia ovat yhdessä laatineet ohjeet saavutettavuusominaisuuksien kuvailuun.

Tilanne syyskuussa 2021

- Saavutettavuusominaisuuksien kuvailuohjeet ovat valmiit julkaistaviksi ja käyttönotettaviksi.
- MARC 21 –formaatin saavutettavuuskenttien 341 ja 532 tekstit on käännetty kokonaan ja ne lisätään pian formaatin käännöksiin.
- Kenttien uudet tekstit ovat jo mukana sovellusoppaassa.
- Saavutettavuuteen liittyviä termejä ja fraaseja lisätään Metatietosanastoon.

Kenttä 341 Saavutettavuussisältö

- Kenttään 341 merkitään tiedot aineiston sisällön saavutettavuudesta.
- Osakenttään #a merkitään aineiston sisällön ensisijainen saavutettavuustapa:
 - tekstiin perustuva
 - näköön perustuva
 - kuuloon perustuva
 - tuntoaistiin perustuva
- Osakenttiin #b-#e merkitään osakenttään #a merkityn saavutettavuussisällön vaihtoehtoinen saavutettavuustapa. Termit otetaan [Metatietosanastosta](#) ja termin lähde merkitään osakenttään #2 mts

Esimerkkejä kentästä 341

341 ## #a tekstiin perustuva

*Kenttä toistetaan, jos aineistossa on useita saavutettavuussisältöjä.
Esimerkinä videotallenne*

341 0# #a kuuloon perustuva #b tekstitys kuulovammaisille #2 mts

341 0# #a näköön perustuva #d kuvailutulkkaus #2 mts

- Vain osa termeistä mukana Metatietosanastossa (sanastoa täydennetään pian)
- Ohjeita ja esimerkkejä tarkennetaan [KUMEA:n RDA-sovellusohjeeseen](#)

Kenttä 532 Huomautus saavutettavuudesta

- Kenttään 532 merkitään
 - aineiston saavutettavuusominaisuudet
 - saavutettavuuteen liittyvät ongelmat ja puutteet
 - saavutettavuuteen liittyvät tekniset vaatimukset
- Suositellaan käytettäväksi [Metatietosanaston](#) fraaseja
- Termit puuttuvat toistaiseksi Metatietosanastosta
- Ohjeita ja esimerkkejä tarkennetaan [KUMEAN RDA-sovellusohjeeseen](#)

Saavutettavuus ja metadata

- Taustatyö kuvailun aloittamiselle on tehty
- Kuvailijan työvälineet ja ohjeet valmiit/valmistumassa
- Kuvailun käytännöt tarkentuvat vähitellen
- KUMEA tarkoittaa ohjeistusta ja tiedottaa
- Avoimia kysymyksiä:
 - Saavutettavuusmerkintöjen pakollisuus
 - Kotimaiset aineistot vs. ulkomaiset aineistot
 - Valmiin saavutettavuusmetadatan hyödyntäminen

Lisää aiheesta

- 12.10. Celian webinaari [E-aineistot ja saavutettavuus](#)
- Webinaari on suunnattu korkeakoulukirjastojen e-aineistohankintoja ja sisällönkuvailua hoitaville henkilöille
- Ohjelmassa Satu Niinisen esitys Kansalliskirjaston tilannekatsaus saavutettavuusmetadatasta
- Ilmoittautumiset viimeistään 7.10.

Kiitos!

melinda-posti@helsinki.fi

Melinda-wiki: <https://www.kivi.fi/display/melinda>

Twitter: <https://twitter.com/Melindapalvelu>